

NORGES HØYESTERETT

Den 17. april 2023 ble det av Høyesteretts ankeutvalg med dommerne Bull, Høgetveit Berg og Sæther i

HR-2023-665-U, (sak nr. 23-029204SIV-HRET), sivil sak, anke over kjennelse:

Vedal Entreprenør AS
Vedal Investor AS

(advokat Martin Bogstrand Sørensen)

mot

Drammen kommune

(Drammen kommune
v/advokat Ingvild Bråthen)

Helse Sør-Øst RHF (partshjelper)

(advokat Kaare Andreas Shetelig)

avsagt slik

K J E N N E L S E :

- (1) Saken gjelder spørsmål om avvisning fordi kravet påstås å være rettskraftig avgjort.
- (2) Vedal Entreprenør AS og Vedal Investor AS (Vedal) krevde skjønn mot Drammen kommune. Det ble gjort gjeldende at Vedal Entreprenør hadde en kontraktfestet rett knyttet til en eiendom som kommunen hadde vedtatt å ekspropriere. Rettigheten kunne ikke lenger stå ved lag som følge av at eiendommen var ekspropriert. Det ble krevd skjønn for fastsettelse av særskilt vederlag, jf. erigningsloven § 24.
- (3) Drammen tingrett avsa kjennelse 16. oktober 2020 hvor skjønnssaken ble avvist som for sent fremsatt, jf. erigningsloven § 16. Vedals anke ble forkastet ved Borgarting lagmannsretts kjennelse 27. mai 2021. Høyesteretts ankeutvalg nektet Vedals videre anke fremmet i beslutning 18. august 2021, jf. HR-2021-1697-U.
- (4) Vedal tok 22. februar 2022 ut søksmål for Buskerud tingrett med krav om erstatning for tapt entreprenørfortjeneste som følge av ekspropriasjonen. Det ble nedlagt slik påstand:
 - «1. Drammen kommune betaler erstatning fastsatt etter rettens skjønn oppad begrenset til NOK 270 000 000 til Vedal Entreprenør AS.
 2. Drammen kommune betaler avsavnsrente med 7,7 % p.a. av erstatningen fastsatt i slutningens punkt 1 fra 1. mars 2019.»

- (5) Buskerud tingrett avsa 23. juni 2022 kjennelse hvor saken ble avvist fordi kravet var rettskraftig avgjort, jf. tvisteloven § 19-15 tredje ledd. Avgjørelsen ble anket.
- (6) Borgarting lagmannsrett forkastet Vedals anke i kjennelse 22. desember 2022. Lagmannsrettens flertall la som tingretten til grunn at søksmålet måtte avvises fordi lagmannsrettens avvisningskjennelse i skjønnsaken måtte tillegges rettskraftvirkning etter tvisteloven § 19-15 tredje ledd. Flertallet kom til at den pretenderte rettigheten sto ved lag og kunne forfølges etter tvistelovens regler, men at «erstatningskrav i ekspropriasjonssporet» var avskåret. Mindretallet mente at det ikke var grunnlag for avvisning, da det pretenderte erstatningskravet ikke var rettskraftig avgjort. Det forelå heller ikke andre grunnlag for avvisning fra domstolene.
- (7) *Vedal* har anket til Høyesterett. Det er i korte trekk gjort gjeldende at lagmannsrettens flertall har anvendt tvisteloven § 19-15 tredje ledd feil. Vedals krav om erstatning er ikke rettskraftig avgjort ved avvisningen av å ta skjønnnet til behandling. Bortfall av ekspropriasjonsvedtaket etter oreigningsloven § 16 medfører ikke at erstatningskravet ikke kan føre frem. Avvisningskjennelsen er en krenkelse av EMK artikkel 6 fordi Vedal ikke vil ha hatt en reell mulighet til å fremme sitt krav.
- (8) Vedal Entreprenør AS og Vedal Investor AS har nedlagt slik påstand:
- «i. Lagmannsretten og tingrettens kjennelser oppheves.
 - ii. Vedal Entreprenør AS og Vedal Investor AS tilkjennes sakskostnader for Høyesterett.
 - iii. Vedal Entreprenør AS og Vedal Investor AS tilkjennes sakskostnader for lagmannsretten og tingretten.»
- (9) *Drammen kommune* har i korte trekk gjort gjeldende at lagmannsrettens rettsanvendelse er riktig og at søksmålet korrekt er avvist fordi det er identitet mellom søksmålet som er anlagt, og kravet som ble avvist ved Borgarting lagmannsretts kjennelse 27. mai 2021. Avvisningen kan ikke omgåes gjennom å reise et alminnelig søksmål. Søksmålet innebærer også en omgåelse av oreigningsloven § 16. Bestemmelsene Vedal har anført som grunnlag for kravet, er det samme som ble vurdert av lagmannsretten i kjennelsen 27. mai 2021. Dersom det forelå et ekspropriasjonsinngrep, skulle det ha vært behandlet i skjønnsprosessens former. Skjønn er tvungen prosessform for krav om erstatning for ekspropriasjonsinngrep. Avvisning innebærer ikke et brudd på EMK.
- (10) Drammen kommune har nedlagt slik påstand:
- «1. Anken forkastes.
 - 2. Drammen kommune tilkjennes sakskostnader.»
- (11) *Helse Sør-Øst RHF* har erklært partshjelp til fordel for Drammen kommune og lagt ned påstand om sakskostnader. Det har ikke vært innsigelser til partshjelpen.

- (12) *Høyesteretts ankeutvalg* bemerker at anken er en videre anke over kjennelse som avviser en sak fra tingretten fordi saken er rettskraftig avgjort. Ankeutvalget har da full kompetanse, jf. tvisteloven § 30-6 bokstav a.
- (13) Ankeutvalget er kommet til at anken må tas til følge da det ikke er rettslig grunnlag for å avvise søksmålet. Utvalget er i det store og hele enig med lagmannsrettens mindretall.
- (14) Det er rettskraftig avgjort i lagmannsrettens kjennelse 27. mai 2021 at fristen i oreigningsloven § 16 var utløpt for skjønnsrekvirenten – slik at det ikke lenger forelå noe ekspropriasjonsvedtak. Vilåårene for å fremme sak i skjønnsprosessens former var da ikke lenger oppfylt.
- (15) Lagmannsretten tok i kjennelsen 27. mai 2021 *ikke* stilling til om Vedals rettighet hadde ekspropriasjonsrettslig vern. Kravet om erstatning bygger for øvrig ikke på en forutsetning om at det skjedde en formell ekspropriasjon av Vedals rettighet, men at virkningen av kommunens handlemåte er at rettigheten etter aksjonæravtalen ikke står ved lag – og at dette har medført et tap som kreves erstattet.
- (16) Erstatningskravet er følgelig uansett ikke rettskraftig avgjort ved avvisningskjennelsen i skjønssaken. Dette gjelder selv om kravet bygger på de samme faktiske og rettslige forhold som ble fremført i skjønnsbegjæringen. Det er ikke tale om «et krav som er rettskraftig avgjort» i avvisningssaken, jf. tvisteloven § 19-15 tredje ledd.
- (17) Etter at ettårsfristen i oreigningsloven § 16 er utløpt, kan krav om erstatning for ekspropriasjonsinngrep fremmes som et alminnelig søksmål etter tvisteloven. Det som prosessuelt faller bort ved utløpet av ettårsfristen, er muligheten til å benytte skjønnsprosessen som prosessform. Heller ikke skjønnsprosessloven § 4 andre ledd hindrer en rettighetshaver fra å fremme et erstatningskrav i et alminnelig søksmål etter utløpet av fristen i oreigningsloven § 16. Alternativet til å kreve skjønn er allmennprosess, jf. Ot.prp. nr. 18 (1971–1972) side 49.
- (18) Lagmannsrettens og tingrettens kjennelser må følgelig oppheves. I realiteten krever de ankende parter at søksmålet fremmes. Det er fra ankemotparten ikke gjort gjeldende ytterligere avvisningsgrunner, og utvalget kan heller ikke se at slike foreligger.
- (19) De ankende parter har etter hovedregelen i tvisteloven § 20-2 krav på erstatning for sine sakskostnader fra motparten og partshjelperen for alle instanser. Det foreligger ikke tungtveiende grunner som gjør det rimelig å fritta for ansvaret.
- (20) Vedal har for Høyesterett krevd dekket advokatsalær med 277 685 kroner pluss ankegebyr. For lagmannsretten krevde Vedal dekket advokatsalær med 301 225 kroner pluss ankegebyr. For tingrettens behandling av avvisningsspørsmålet krevde Vedal advokatsalær med 318 042 samt 2 600 kroner i kopieringskostnader, totalt 320 642 kroner.
- (21) Avvisningsspørsmålet har vært bredt anlagt fra ankemotparten og partshjelperen for alle instanser, og det har vært utvekslet en rekke prosesskriv. Ankeutvalget finner likevel at også de ankende parter har medvirket til at omfanget har gått ut over det som er nødvendig for behandlingen i lagmannsretten og Høyesterett.

- (22) Utvalget tilkjenner derfor 200 000 kroner i erstatning for advokatsalær for Høyesterett og 200 000 kroner for lagmannsretten. I tillegg kommer ankegebyr med henholdsvis 7 458 og 2 446 kroner. For behandlingen av avvisningsspørsmålet i tingretten legges oppgaven fra Vedal til grunn.
- (23) Kjennelsen er enstemmig.

S L U T N I N G

1. Tingrettens og lagmannsrettens kjennelser oppheves.
2. Søksmålet fremmes.
3. I sakskostnader for Høyesterett betaler Drammen kommune og Helse Sør-Øst RHF – én for begge og begge for én – til Vedal Investor AS og Vedal Entreprenør AS i fellesskap 207 458 – tohundreogsyvtusenfirehundreogfemtiåtte – kroner innen to uker fra forkynnelsen av kjennelsen.
4. I sakskostnader for lagmannsretten betaler Drammen kommune og Helse Sør-Øst RHF – én for begge og begge for én – til Vedal Investor AS og Vedal Entreprenør AS i fellesskap 202 446 – tohundreogtotusenfirehundreogførtiseks – kroner innen to uker fra forkynnelsen av kjennelsen.
5. I sakskostnader for avvisningsspørsmålet for tingretten betaler Drammen kommune og Helse Sør-Øst RHF – én for begge og begge for én – til Vedal Investor AS og Vedal Entreprenør AS i fellesskap 320 642 – trehundreogtyvetusensekshundreogførtito – kroner innen to uker fra forkynnelsen av kjennelsen.

Borgar Høgetveit Berg
(sign.)

Henrik Bull
(sign.)

Knut Erik Sæther
(sign.)